

Προσβάσιμος Τουρισμός

Τουρισμός (πραγματικά) για όλους

Των
Μανόλη Παπαδάκη
Κατερίνα Γιακουμάκη

Μανόλης Παπαδάκης
Πρόεδρος
Σωματείου Επαγγελματιών
Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης

Κατερίνα Γιακουμάκη
Γενική Γραμματέας
Σωματείου Επαγγελματιών
Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης

O τίτλος του άρθρου δεν αναφέρεται, όπως κάποιοι υπέθεσαν, στο γνωστό πρόγραμμα του Υπουργείου Τουρισμού, αλλά σε ένα θέμα που τολοί αγνοούν: Τον τουρισμό για άτομα με μαθησιακές και κινητικές δυσκολίες ή γενικά με δυσκολίες στην πρόσβαση. Μια κατηγορία επισκεπτών που περιλαμβάνει μεγαλύτερο αριθμό ατόμων απ' όσο κανείς φαντάζεται.

Σε μελέτες που έχουν γίνει για το συγκεκριμένο θέμα, υπολογίζεται ότι το ποσοστό των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση κυμαίνεται μεταξύ 25 και 30 % των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίστοιχες, παλαιότερες είναι η αλήθεια, μελέτες καταδεικνύουν τις ελλείψεις που υπάρχουν στον λεγόμενο «προσβάσιμο τουρισμό». Συγκεκριμένα, υπολογίζεται πως λιγότερο από το 2% των εστιατορίων, το 7% των καταλυμάτων και το 12% των σημείων ενδιαφέροντος (αρχαιολογικοί χώροι κλπ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διαθέτουν τουαλέτες προσβάσιμες σε άτομα με αναπτηρικό καροτσάκι. Ευελπιστούμε πως τα ποσοστά αυτά είναι μεγαλύτερα σήμερα, σίγουρα όμως απέχουν πολύ από το ιδανικό.

Και φτάνουμε στο βασικό θέμα, αυτό του προσβάσιμου τουρισμού. Ο όρος αυτός καλύπτει όλα τα επιμέρους κομμάτια των διακοπών ενός ατόμου ή μιας οικογένειας.

Ξεκινάει από τα μέσα μεταφοράς που θα χρησιμοποιήθουν, το κατάλυμα που θα επιλεγεί, τα εστιατόρια/καταστήματα και φυσικά τα αξιοθέατα του τόπου που θα επιλέξει να ανακαλύψει, καθώς και τυχόν άλλες δραστηριότητες.

Μια από τις θεμελιώδεις αρχές του προσβάσιμου τουρισμού είναι ο λεγόμενος καθολικός σχεδιασμός (universal design) που επιτρέπει την πρόσβαση σε όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους σε μέρη και υπηρεσίες. Ένα μικρό παράδειγμα καθολικού σχεδιασμού είναι η χρήση ραμπών αντί για σκαλιών, για τη διευκόλυνση της πρόσβασης.

Ο προσβάσιμος τουρισμός και ο καθολικός

σχεδιασμός αφορούν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού όπως εξηγήσαμε. Για να γίνει ακόμα πιο ξεκάθαρο, αφορά μεταξύ άλλων οικογένειες με μικρά πταιδιά, καροτσάκια, ηλικιωμένους επισκέπτες, άτομα με αναπτηρικό αμαξίδιο, με μαθησιακές δυσκολίες, νοητική υστέρηση, αυτισμό, προβλήματα όρασης και προβλήματα ακοής, άτομα με ζώα υπηρεσίας, άτομα με «αόρατα» προβλήματα υγείας ή/και με χρόνια προβλήματα υγείας (αναπνευστικά, καρδιακά κλπ).

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, είναι επισκέπτες που θα επιλέξουν προσεχτικά τον προορισμό τους, το τρόπο μετακίνησης τους, το κατάλυμα τους, τις δραστηριότητες και τα αξιοθέατα που θα επισκεφτούν, το που θα φάνε, θα κάνουν τα ψώνια τους, κλπ, με βασικό κριτήριο την προσβασιμότητα. Πρόκειται για επισκέπτες που θα έρθουν και θα ξανάρθουν, αν βρουν στον προορισμό που επέλεξαν τα στοιχεία εκείνα που καλύπτουν τις ανάγκες τους. Πλέον, υπάρχουν επιχειρήσεις του τουρισμού που στηρίζουν μεγάλο μέρος των εσόδων τους στις πωλήσεις συγκεκριμένων πακέτων που απευθύνονται σε άτομα με δυσκολίες στην πρόσβαση, ενώ υπάρχουν και ειδικά διαμορφωμένα λεωφορεία/οχήματα που επιτρέπουν ασφαλή επιβίβαση και αποβίβαση π.χ σε άτομα με κινητικές δυσκολίες ή σε άτομα σε αναπτηρικό αμαξίδιο. Υπάρχουν καταλύματα που διαμορφώνουν τους κοινόχρηστους χώρους τους και τους χώρους διαμονής σύμφωνα με τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού, προσφέροντας ασφάλεια και ευκολία στην πρόσβαση και ομοίως πράττουν καταστήματα και εστιατόρια. Η ύπαρξη διαδικτυακών πλατφόρμων όπως το Pantou (<https://pantou.org/>), επιτρέπει την εξεύρεση των κατάλληλων υπηρεσιών, και δίνει τη δυνατότητα στους επιχειρηματίες να προβάλουν την επιχείρηση τους σε άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση, μια αγορά που περιλαμβάνει, όπως είδαμε το 25% περίπου, των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια αγορά με τη δική της δυναμική.

Όσον αφορά το κομμάτι το δικό μας, οι ξεναγοί καλούμαστε καθημερινά να ξεναγήσουμε άτομα με δυσκολίες στην πρόσβαση. Κάποιες φορές το γνωρίζουμε, υπάρχουν φορές βέβαια που το ανακαλύπτουμε στην πορεία, οπότε και προσαρμό-

ζουμε ανάλογα την επίσκεψη και το πρόγραμμα της ομάδας, εφόσον αυτό είναι δυνατό.

Στο να γίνει η επίσκεψη όσο γίνεται απρόσκοπτα και με τη λιγότερη ταλαιπωρία για τον κόσμο βοηθούν οι γνώσεις, η εμπειρία, καθώς και η διαρκής επιμόρφωση. Το καλύτερο παράδειγμα της συνεχίζομενης επιμόρφωσης και εξειδίκευσης των διπλωματούχων ξεναγών, είναι το πρόγραμμα T-Guide, Ξεναγοί για άτομα με νοητική καθυστέρηση ή/και μαθησιακές δυσκολίες (<https://www.t-guide.eu/?i=t-guide>), όπου υπάρχει επίσης και λίστα ανά χώρα με τους πιστοποιημένους ξεναγούς.

Τα τελευταία χρόνια, οργανώνονται πολυήμερες ή και μονοήμερες επισκέψεις ειδικά προσαρμοσμένες στις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων. Όσον αφορά τη χώρα μας τέτοιες εκδρομές πραγματοποιούνται κυρίως άνοιξη και φθινόπωρο, ώστε να αποφεύγεται η ταλαιπωρία λόγω ζέστης ή κρύου το καλοκαίρι και το χειμώνα αντίστοιχα.

Τα προβλήματα που κυρίως αντιμετωπίζουμε είναι η εύρεση κατάλληλης τουαλέτας και η απουσία ειδικά διαμορφωμένης πορείας κυρίως στους ανοιχτούς αρχαιολογικούς χώρους.

Παρατηρούμε όμως ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται φιλότιμες προσπάθειες τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα ώστε να υπάρχουν βελτίωσεις στις υποδομές και όχι μόνο. Μας χαροποιεί το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες και υπάρχουν προτάσεις ώστε να βρίσκονται λύσεις και να μπορούν να εξυπηρετούνται σωστά άτομα με συγκεκριμένες δυσκολίες. Παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας έχουν ήδη γίνει στο Ηράκλειο και στο Ρέθυμνο, που ελπίζουμε να βρουν μιμητές και αλλού.

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια ευαισθητοποίηση του κόσμου και της Πολιτείας όσον αφορά την εξυπηρέτηση αυτών των ατόμων. Είναι δείγμα πολιτισμού ένα άτομο με κινητικά προβλήματα να μπορεί να μπει στη θάλασσα ή σε μια πισίνα ή να μπορεί να επισκεφθεί ένα μουσείο ή έναν ανοιχτό αρχαιολογικό χώρο. Ή όπως το έθεσε ο λογοτέχνης και εικαστικός Στέλιος Βισκαδουράκης: «Το δικαίωμα στην πρόσβαση είναι Δημοκρατία». Πόσο μάλιστα στη χώρα που γεννήθηκε η Δημοκρατία.

Φωτογραφία Ξεναγού Αθηνάς Σφηνιαδάκη